

7 maart 2008

Geacht parlementslid,

Op 22 november 2007 diende het Antwerpse actiecomité stRaten-generaal (SG) bij de Vlaamse ombudsdienst klacht in tegen minister Hilde Crevits. Gisteren maakte stRaten-generaal dit bekend in de pers. Een woordje uitleg hierbij.

Vijf maanden eerder had stRaten-generaal in een aan de minister bezorgde nota (4 juli 2007) gewezen op het flagrante inhoudelijke vervalsen van het milieueffectenrapport over de Oosterweelverbinding en op het daarmee gepaard gaande schenden van het verbod op belangenvermenging zoals bepaald in het Vlaamse milieudecreet van 1995. Voor eventuele lectuur van die nota kunt u terecht op www.oosterweelverbinding.info.

Er kwam nooit een reactie van de minister, ondanks herhaald vragen daartoe. Daarom diende stRaten-generaal finaal klacht in bij de ombudsdienst.

De Vlaamse ombudsdienst verklaarde de klacht gegrond en startte een procedure op.

Na ontvangst van een eerste onbevredigend antwoord van de minister op 9 januari 2008 schreef de ombudsdienst op 18 januari 2008 aan stRaten-generaal: 'Vandaag heeft de Vlaamse Ombudsdienst opnieuw contact opgenomen met minister Crevits. We hebben haar expliciet gevraagd om aan de Vlaamse ombudsdienst een (1) uitvoerig, (2) gemotiveerd, (3) volledig en (4) spoedig antwoord op de verschillende klachten te bezorgen.'

Dat antwoord kwam er evenmin. Wel stuurde de minister op 20 februari 2008 een tweede brief naar de ombudsdienst, waarin andermaal op geen enkele van de door SG geformuleerde klachten werd ingegaan. De minister schreef het volgende: 'U bent van oordeel dat mijn eerder antwoord van 9 januari 2008 weinig nieuwe informatie bevat en niet ingaat op een aantal andere klachten uit uw brief van 3 december 2007. Ik blijf evenwel van oordeel dat mijn eerder antwoord van 9 januari 2008 reeds een voldoende antwoord biedt op de vragen van stRaten-generaal.'

Vorige week (25 februari) ontving stRaten-generaal een afschrift van de ministeriële brief. Uit contactname daarover met de ombudsdienst (27 februari) begreep SG dat de ombudsdienst zelf nog weinig hoop koestert op ontvangst van concrete en duidelijke antwoorden door de minister. Daarom zagen we ons genoodzaakt om hiermee naar buiten te komen.

Wat heeft minister van Leefmilieu Crevits te verbergen in het dossier over de Oosterweelverbinding?

Eveneens gisteren lazen we volgende passus in het editoriaal van De Morgen: 'Goed bestuur is niet langer het signaleren van dingen die verkeerd lopen, is niet langer daarover in alle transparantie communiceren, laat staan een plan ontwerpen om een en ander recht te zetten. In de plaats daarvan wordt een manmoedige poging ondernomen om de zaken te negeren dan wel te bagatelliseren.'

Als tegengewicht voor dit soort bestuur werd gesuggereerd: bij vermoeden van partijdigheid een onderzoek door een echt onafhankelijke instantie laten uitvoeren.

Dit is precies wat wij vroegen aan de minister in onze nota van 4 juli 2007, maar de minister blijft verkiezen om aan haar gesignaleerde verkeerde lopende zaken moedwillig te negeren – in haar replieken aan de ombudsdienst, maar ook in een gistermiddag verspreid persbericht waarin ze alle verantwoordelijkheid voor de inhoudelijke kwaliteit en het objectieve karakter van het MER-rapport afschuift op haar dienst MER.

De minister verzwijgt daarbij dat het principe van onafhankelijke experten (= buiten de administratie) bij de opmaak van MER-rapporten juist in het leven werd geroepen omdat de dienst MER niet de capaciteiten heeft – noch financieel, noch qua expertise, noch qua mankracht – om zelf inhoudelijk kwaliteitsvolle MER-rapporten op te stellen.

De dienst MER kan wel nakijken of de verschillende aspecten zijn onderzocht waarvan verwacht wordt dat ze onderzocht zullen worden, maar doet zelf geen enkele inhoudelijke studie noch een grondige inhoudelijke controle. Dit omdat men ervan uitgaat dat juist de onafhankelijkheid van de aangestelde expert garant staat voor de objectiviteit en de kwaliteit van de onderzoeksresultaten in het MER-rapport.

Net omdat men steunt op de onafhankelijkheid van MER-experten worden de resultaten van MER-rapporten later ook niet meer voorgelegd in een openbaar onderzoek.

Het is natuurlijk evident dat deze experten dan ook effectief onafhankelijk moeten zijn in hun positie, en niet op de loonlijst mogen staan van de opdrachtgever en aanvrager van het bouwproject waarover een MER-rapport wordt gemaakt.

Dit laatste is nu net wel het geval in het dossier van de Oosterweelverbinding, wat strijdig is met de milieuwetgeving (decreet van 1995).

Het MER-rapport werd opgesteld door het studiebureau van de opdrachtgever Beheersmaatschappij Antwerpen Mobiel (BAM). De zogenaamde onafhankelijke expert die de opmaak van het MER-rapport coördineerde was werknemster bij dat studiebureau.

Tot vandaag stelt de BAM dat de plannen van de Oosterweelverbinding nog niet publiek gemaakt mogen worden omdat dit de winstkansen van het bedrijf BAM kan schaden in de onderhandelingen met de bouwgroep Noriant.

Het is evident dat men binnen diezelfde logica geen personeel zal betalen om de eigen bedrijfsbelangen te ondermijnen. Een werknemster van het studiebureau van de BAM is dus niet in een positie om een kritisch en onafhankelijk MER-rapport op te maken.

De minister vindt blijkbaar dat dit wel het geval is. Zij ziet geen graten in het feit dat de BAM een eigen werknemster aanstelde tot ‘onafhankelijke’ experte bij de opmaak van een kritische vergelijking tussen het bouwproject van de BAM zelf en een alternatief, concurrerend bouwproject.

Dit is geen mineure kwestie. Het gaat hier om het statuut van de MER-rapportage in Vlaanderen.

Met haar weigering tot uitspraak over deze zaak brengt de minister immers aan het licht dat onze milieuwetgeving uitgehold wordt. Deze houding van de minister zet de deur open voor alle vormen van bedrog bij de opmaak van MER-rapporten.

In dit concrete dossier geeft de minister tegelijk ook haar ministeriële fiat aan aantoonbare vervalsing, zoals die werd beschreven in de nota van stRaten-generaal.

stRaten-generaal vindt het niet netjes dat de minister haar ministeriële eindverantwoordelijkheid over MER-rapportage in dergelijke belangrijke dossiers afwentelt op haar dienst MER.

De vraag aan de minister blijft nog steeds dezelfde: was de zogenaamde onafhankelijke MER-experte die het MER-rapport over de Oosterweelverbinding opmaakte werknemster van het studiebureau van de BAM. Ja of neen?

Voor stRaten-generaal komt nu bovenop de eerder in de klacht gestelde vragen aan de minister nóg een vraag: kan een minister die acht maanden lang weigert te antwoorden op eenvoudige vragen over vermeende inbreuken op de wetgeving en over aantoonbare vervalsing bij de opmaak van een milieueffectenrapport over het grootste bouwproject ooit in Vlaanderen nog langer functioneren als minister van Leefmilieu?

Mogen wij op een reactie van uw kant rekenen?

Voor meer informatie over de vervalsing van het milieueffectenrapport en over de vijf concrete vragen waarop de minister weigert te antwoorden: zie hieronder.

Manu Claeys en Peter Verhaeghe
voor stRaten-generaal
www.oosterweelverbinding.info

In bijlage:

- klacht ingediend door stRaten-generaal op 22 november 2007
- finale repliek op de klacht door minister Hilde Crevits op 20 februari 2008

Verdere toelichting:

Vervalsing van het alternatievenonderzoek

Tijdens het openbaar onderzoek over het ruimtelijke uitvoeringsplan Oosterweelverbinding tekende stRaten-generaal bezwaar aan tegen het project zoals het voorlag (19 december 2005). In het bezwaarschrift werd onderzoek gevraagd van een uitgewerkt alternatief plan voor het sluiten van de Antwerpse ring. Zowel de dienst MER (milieueffectenrapporten) als de Vlaamse Commissie voor Ruimtelijke Ordening beslisten dat deze vraag gehonoreerd moest worden. Daarop volgde de opmaak van een alternatievenonderzoek binnen het kader van de milieueffectenrapportage.

Het eindrapport van het alternatievenonderzoek werd op 8 juni 2006 afgerond. Op basis van een negatieve eindconclusie van het rapport – alternatief technisch niet haalbaar – kon de Vlaamse regering enkele dagen voor het verstrijken van de wettelijk voorziene termijn het ruimtelijk uitvoeringsplan Oosterweelverbinding definitief goedkeuren (16 juni 2006).

Pas eind april 2007 kreeg stRaten-generaal de resultaten van het onderzoek over haar alternatief plan te zien. Lectuur van het eindrapport leerde dat de initiatiefnemers van de Oosterweelverbinding hun toevlucht hadden genomen tot vervalsing van het onderzoek om het ingediende alternatief te kunnen wegschrijven.

Van een onafhankelijk onderzoek bleek helemaal geen sprake, zoals nochtans opgelegd in artikel 4.3.6 van het milieudecreet van 5 april 1995. De coördinatrice van het alternatievenonderzoek was een werknemster van TV SAM, het studiebureau van de Beheersmaatschappij Antwerpen Mobiel (BAM) die instaat voor het realiseren van het

bouwproject waartegen stRaten-generaal bezwaar had aangetekend. Dergelijke partijdigheid van de MER-coördinator is bij decreet verboden:

Art. 4.3.6. par. 2: 'De erkende MER-coördinator en de erkende MER-deskundigen mogen *geen belang hebben bij het voorgenomen project* of de alternatieven, noch betrokken worden bij de latere uitvoering van het project. Ze voeren hun opdracht *volledig onafhankelijk* uit.'

De eindconclusie van het alternatievenonderzoek luidde als volgt (volledig citaat):

'Het alternatief stRaten-generaal is naar veiligheid in de tunnel een haalbaar alternatief. Er stelt zich echter een probleem met de technische haalbaarheid omdat het tracé de nautische toegankelijkheid van de haven beperkt en de bedrijfszekerheid in het gedrang brengt. Een manuele tolheffing enkel voor vrachtwagens ter hoogte van de Kennedytunnel is technisch eveneens onmogelijk.'

Het alternatief werd op basis van deze twee argumenten technisch onhaalbaar verklaard: beperking van de nautische toegankelijkheid en onmogelijkheid van manuele tolheffing. Beide conclusies zijn evenwel gevolgtrekkingen die enkel en alleen en duidelijk aantoonbaar opgaan binnen een vervalst onderzoek, niet binnen een onderzoek over wat stRaten-generaal werkelijk als alternatief naar voor schoof:

1. Voor de noordelijke verbindingsgeul naar de binnenhaven werd door studie bureau TV SAM geen tunneloptie onderzocht in het alternatievenonderzoek, ondanks uitdrukkelijke vraag daarnaar in het bezwaarschrift van stRaten-generaal. Zonder opgaaf van reden werd alleen een viaductoptie bestudeerd. Uiteraard beperkt zo'n viaduct de nautische toegankelijkheid richting de binnenhaven voor schepen met hoge masten. Een korte tunnel doet dat niet, maar die optie werd dus niet bestudeerd.
2. Voor het ontwerp van de BAM geldt in het milieueffectenrapport elektronische tolheffing als uitgangspunt, voor het ontwerp van stRaten-generaal gebruikte TV SAM daarentegen en alweer zonder opgaaf van reden manuele tolheffing als uitgangspunt binnen het alternatievenonderzoek. Dat voor manuele tolpoorten geen ruimte is in de bouwzone werd zo de tweede belangrijke reden waarom het alternatief van stRaten-generaal als technisch niet haalbaar werd geëvalueerd. Dit terwijl stRaten-generaal zelf tegen manuele tolpoorten pleit en uitdrukkelijk elektronische tolheffing bepleit, zoals ook de BAM dat doet voor het eigen project.

Geen enkel van de uitgangspunten waarop de eindconclusie van het rapport was gebaseerd strookt met de feitelijke inhoud van het bezwaarschrift van stRaten-generaal.

Ook werden bij de concrete vergelijkende studie tussen het referentieontwerp van de BAM en het alternatief van SG voor elk ontwerp voortdurend verschillende evaluatiecriteria (twee maten en twee gewichten) gebruikt.

Over deze procedurele en inhoudelijke vervalsingen die leidden tot eliminatie van het alternatief bezorgde stRaten-generaal op 4 juli 2007 een uitgebreide nota aan de bevoegde minister van Leefmilieu Hilde Crevits. De minister reageerde niet, waarna stRaten-generaal op 29 september 2007 een persconferentie gaf over de onwettelijkheid van het onderzoek, de vervalsing van gegevens en de meerwaarde van een alternatief ontwerp (plan B) indien ernstig onderzocht. Hieraan werd veel aandacht besteed in de media.

Kort daarna nodigde de minister stRaten-generaal alsnog uit voor een gesprek. Op 26 oktober 2007 werd stRaten-generaal ontvangen op het kabinet, niet door de minister maar door drie kabinetsmedewerkers die nog nooit gehoord hadden van de nota. De adjunct-kabinetschef van minister Crevits had zich laten verontschuldigen. In zijn plaats zat een vriendelijke jongeman mee aan tafel die amper wist waar de Oosterweelverbinding lag, niets noteerde en geen enkele vraag stelde. stRaten-generaal heeft later nooit nog iets van hem vernomen.

Over de nota werd niet gesproken. De ontvangst op het kabinet bleek tijdverlies voor beide partijen. Nochtans communiceerde de minister nadien herhaalde malen dat dit gesprek voor haar gold als een antwoord op de inhoud van de nota. Zo ook in haar laatste schrijven aan de ombudsdienst (20 februari 2008). stRaten-generaal voelde zich gerold: dit was dus de ware agenda achter de uitnodiging van de minister: passage van burgers op het kabinet, opdat de minister daar nadien zou kunnen naar verwijzen als teken van goede wil. Je zou er voor minder de brui aan geven als geëngageerde burger. Maar dat deed stRaten-generaal niet. Korte tijd na het beleefdheidsgesprek op het kabinet diende stRaten-generaal klacht in bij de ombudsdienst.

Ja of neen?

Na een eerste ontwijkende reactie van de minister aan de ombudsdienst (9 januari 2008) herformuleerde stRaten-generaal de klacht. Om elke vaagheid in een tweede reactie onmogelijk te maken, stelde stRaten-generaal vijf ondubbelzinnige vragen waarop een 'ja' of een 'neen' als antwoord volstaan:

1. Kan de minister met de hand op het hart stellen dat het zogenaamde onafhankelijke alternatievenonderzoek van de Oosterweelverbinding opgelegd aan de BAM n.a.v. het bezwaarschrift van stRaten-generaal niet door het studie bureau van de BAM (nl. TV SAM) zelf werd gevoerd en dat de eindverantwoordelijke voor dit inhoudelijke onderzoek, mevrouw Nicole van Doninck, niet werkzaam was bij TV SAM op het moment van het onderzoek? Dit is de sleutelvraag. Neen antwoorden betekent dat de minister de waarheid geweld aandoet, ja antwoorden betekent dat het eindrapport over het alternatievenonderzoek niet door een onafhankelijke coördinator werd opgemaakt.
2. Vindt de minister dat van inhoudelijke misleiding in dit onderzoek geen sprake is, dat m.a.w. in de wettelijk voorziene procedure waarvoor zij als minister van Leefmilieu verantwoordelijk is aantoonbaar andere criteria of parameters mogen gelden om respectievelijk een referentieontwerp en een alternatief te beoordelen?
3. Vindt de minister het correct dat de (technisch haalbare) tunneloptie, zoals nochtans gevraagd in het bezwaarschrift van stRaten-generaal, zonder enige opgaaf van redenen niet bestudeerd werd in het alternatievenonderzoek.
4. Mag een minister in het Vlaamse parlement liegen over het voeren van een alternatievenonderzoek? Concreet: mocht toenmalig minister van Leefmilieu Kris Peeters tijdens de parlementaire Commissie van 21 juni 2006 (verslag) op vragen van diverse Vlaamse parlementsleden naar een stand van zaken in het alternatievenonderzoek antwoorden dat hij niet antwoordt op hypothetische vragen, terwijl de eindresultaten van het onderzoek een week eerder de basis vormden voor de definitieve goedkeuring van het ruimtelijk uitvoeringsplan Oosterweelverbinding door de Vlaamse regering? Mocht dezelfde minister tijdens de parlementaire Commissie van 21 november 2006 (verslag) nogmaals doen uitschijnen dat het alternatievenonderzoek nog aan de gang was, tegen beter weten in?
5. Acht de minister het een daad van goed bestuur om meer dan zeven maanden te wachten vooraleer op aandringen van de ombudsdienst een eerste teken van leven te geven aan stRaten-generaal in verband met een aan haar op 4 juli 2007 bezorgde kritische nota?

Bijkomende misleiding

In haar laatste schrijven aan de ombudsdienst (20 februari 2008) verwijst de minister naar de autonomie van haar dienst MER om geen concrete antwoorden te moeten geven op de vragen. De argumentatie klinkt eerbaar, want een minister hoort de autonome werking van de dienst MER inderdaad niet in het gedrang te brengen. Alleen: de argumentatie is naast de kwestie. Concrete ministeriële antwoorden op de vijf gestelde vragen brengen namelijk op geen enkele wijze de autonomie van de dienst MER in gevaar, wel de legitimiteit en de wettelijkheid van het onderzoek in kwestie. Dat is volgens SG de werkelijke reden waarom de minister blijft weigeren om met een duidelijke 'ja' of 'neen' te antwoorden op de gestelde vragen, uit schrik zich op papier te compromitteren in een kwestie van onderzoeksvervalsing.

De dienst MER toetst een onderzoek af op volledigheid in relatie tot de daarvoor opgestelde richtlijnen, ze voert op geen enkel moment zelf een inhoudelijk onderzoek. Voor de inhoud van dit alternatievenonderzoek is alleen de Beheersmaatschappij Antwerpen Mobiel (BAM) verantwoordelijk, niet de dienst MER. Ook hierover is het decreet van 1995 duidelijk: art. 4.3.6. par.1: 'Het project-MER wordt opgesteld onder de verantwoordelijkheid en op kosten van de initiatiefnemer.'

De dienst MER kan slechts oordelen over het onderzoek in de mate dat het onderzoek correct uitgevoerd werd, wat hier niet het geval is. Precies daarom werd geen klacht ingediend tegen de dienst MER, wel tegen de minister van Leefmilieu. Als politiek eindverantwoordelijke voor de milieueffectenrapportering moet de bevoegde minister zich durven uitspreken over de kwaliteit en het procedurele verloop ervan, wanneer daar fundamentele kritiek op wordt geuit. Of zoals de Vlaamse ombudsdienst het finaal in een schrijven aan de minister formuleerde, moet ze daarom 'een (1) uitvoerig, (2) gemotiveerd, (3) volledig en (4) spoedig antwoord op de verschillende klachten bezorgen.'

Tot nader order weigert de minister dit.

Vreemd tot slot is ook het volgende.

De minister weigert om zich uit te spreken over de kwaliteit van het door TV SAM gevoerde alternatievenonderzoek, zagezegd om zich niet in de plaats te stellen van de dienst MER. Maar in haar laatste brief aan de ombudsdienst geeft ze als minister wél ongevraagd een kwalitatieve evaluatie van het SG-alternatief door dit alternatief ineens zelf een onvoldoende te geven voor het criterium 'veiligheid'. Nergens in het gevoerde alternatievenonderzoek staat iets in die zin. Wel integendeel. Voor externe veiligheid scoort het SG-alternatief beter dan het ontwerp van de BAM. Voor de combinatie externe en interne veiligheid luidt de eindconclusie: 'neutraal op het hoofdcriterium Veiligheid'.

Wat vermogen indieners van bezwaarschriften en klachten – ook in andere bouwdoossiers – hiertegen?

Ingediende alternatieven binnen de wettelijk opgelegde procedure negatief laten wegschrijven op basis van misleidende onderzoeken, een werkneemster van een projectontwikkelaar (BAM) als 'onafhankelijke' onderzoekster erkennen bij het kritisch evalueren van een bouwproject van deze ontwikkelaar, en tegelijk weigeren om concrete antwoorden te geven op kritische vragen over dit alles: is dit de manier waarop een minister van Leefmilieu dossiers hoort te beheren?

SG eist dat de minister eindelijk een poging doet om in de waarheid te leven. Meer beoogde de klacht niet, maar ook niet minder.